

HAMILTON, LADY EMMA
+1815

Péntek, 1975 március 28

SZIKLAY ANDOR

MAGYAR
LÁBNYOMOK ...

(Washington.) — „Legközelebb már az Old Residence-ben találtak minket... rövidesen befejezik az átépítést... és léghűtés is lesz persze...”

„Hát igen, ha csak közbe nem jön megint valami sztrájk”, tompította Macfarlane angol főkonzul bizakodását a felesége. „Ott, a második dombon... ott van a Hamilton Palace...”

Átmenetileg lakott villájuk széles terraszán ültünk, a nápolyi öböl egyik kiszögélése fölött, szemben a Vezuv csonka cukorsüvegével; előttünk az oly régen jólismert, gyakran bejárt, mégis minden alkalommal vízióknak tűnő panoráma. Az angol gyarmatvilágból átitkított recept szerint a nedves hőségben forró teát és jegelt gin-t szolgált fel egy gyapothaju, kapucinerbőrű, santa néni.

„Hamilton Palace...”, tündötem, lassan emlékezve. „Igen... Sir William Hamilton...”, kezdte Donald. „Igen... Lady Hamilton...”, kezdte Jeanne.

Igen... Antonius és Cleopatra, Romeo és Julia, Paolo és Francesca, Abelard és Heloise... aztán Lord Nelson és Lady Hamilton, a Hamilton Palace-ban, amelyben Ő Brit Felségének az annakidejéni nápolyi királyságban küldött követei laktak s amely színhely lett az Európaszerte bámult, irigyelt és elítélt románcnak. Teljes 12 hasáb szöveg foglalkozik magával Lady Hamiltonnal az Oxford National Biography fenkölt lapjain, függetlenül Nelson életrajzától s így ilyen külsőleges értelemben elérve azt, ami a III. György idejébeli Felső Négyszáznak és a

HAMILTON, LADY EMMA
1812

haditengerészeti vezérkarnak nem sikerült elválasztani a legnagyobb angol hőst a legnagyobb angol kurtizántól.

E sorozat immár gyakorlott olvasói sejtetik, hogy nem a trafalgári ütközet újra-elemzését, vagy Lord Nelson nyulánk alakjának újbóli bearanyozását tűztem itt ki célul, hanem elvárhatóan valamilyen magyar körülmény irányába iparkodom az olyan közömbösen hangzó kis hír-késői közlésével, hogy bizonyos Emma Lyon kisasszony 1778-ban Londonba érkezett és ott átvette Dr. Richard Budd és betegeseje gyermekeinek gondozását. Kövessenek hát odáig s azon túl, hogy Emma bajbaesett, holt gyermeket hozott titokban világra, majd amikor a Budd-tól kapott végkielégítés elfogyott, kiállt az utcára. Még csak 18 éves volt és feltűnően szép; mindjárt sorbaálltak az előfizetők (a „Spectator”-ból tudjuk, hogy előre kellett fizetni akkoriban). Hamarosan magához vette egy John Willett Payne nevű kapitány. Tőle elcsalta Sirr Harry Featherstonehaugh, attól pedig egy év múlva Sir Charles Greville. Bernard Shaw erről a Sir Charles-ról mintázhatta volna Higginst, ugyanis mint az az aglegény, ez is tanította és taníttatta a maga vadóc védencét irodalomra, történelemre, muzsikára, franciára, olaszra, tánc- és illemre — és némsokára társadalmi körökbe vitte oly fogékony s most már pallérozott „unokahugát”. Már az első hetekben Romney, a jónevű festőművész, egyre növekvő lelkesedéssel festett Emmáról egy portrét — és aztán egyre többet; nem kevesebb, mint 23-ról van feljegyzés és kettő ma is a National Gallery-ben látható. Beleszeretett a lányba, és a viszonzatlanságba végül is beleőrült. Sir Charles nagybátyja, Sir William Hamilton diplomata és régész (a pompeii ásatások egyik vezetője) jókor kérte meg Emma kezét, noha

nyud.ed.hu

már jó hatvanas volt: akkor, amikor kinevezték Nápolyba követnek — és a már lázasan nagyra való nő azonnal férjilvette. A Végzet, Nelson formájában, akkor jelent meg életében, amikor már ünnepeit dáma volt ott fenn, csapodár, mint a Tyrhenian (magyarul úgyhiszem Tirrheni) tenger és tulfutott, mint a Vezuv. Belső barátinője volt Maria Carolina királynénak, politikuskok közbenjárója az udvarnál Londonba. Marie Antoinette, vendége Párisban, fényes fogadtatások fényűző háziasszonya nemcsak a Hamilton Palace-ban, hanem egy genóvai, majd egy livornói villában is, ahol egy izben Paganimit léptette fel vendégei előtt. Szalonjában tudósok és művészek, diplomaták és hadvezérek versengtek nemcsak a közmondásos „egy mosoly”-ért, hanem olykor többért és sikerrel. Ebben a keretben történt, hogy a Corsica mellett győzelme óta félszemű, északafrikai diadala óta félkaru fiatal, tengernagy mint súlyosan sebestült abukiri hős hordágyon érkezett Nápolyba. „A király és a nemzet nevében” Sir William a hivatalos rezidenciába vitette s ott maga Lady Hamilton vette át gondozását. Innen az olvasó, ha úgy tetszik, magánuton haladhat tovább Horatio és Emma történetének könyvtárban követhető útján, sőt föl az időnkint mostanában televízióján felujított „That Hamilton Woman”-ig. Emma: Vivian Leigh — Nelson: Laurence Olivier — magyar lábnymok: Korda Sándor (Sir Alexander Korda) rendező, Rózsa Miklós

zeneszerző, Máté Rudolf filmfelvevő; 1941.

Kévesen emelkedtek mélyebbről magasabbra és nem sokán buktak magasabbról mélyebbre, mint Emma Lyon. A balga (vagy bölc) Sir William 1803-beli halála és Nelson két évvel későbbi trafalgári eleste után egy időre magába roskadt, a terraszról éjjel-nappal a tengert nézte megkövülten. Aztán egyszerre magáhozért, utazni kezdett, nekivadultan szórta a pénzt, mindent elherdált, kölcsönöket vett fel, végül az adósok börtönébe került 1813-ban, feltételesen szabadlábra 1814-ben, francia földre szökött, és Calais-ban zárult a kör: mint utcanó halt meg ott 1815-ben.

Az Oxford-életrajz abból indul ki, hogy Emma szülei „a fegszükösebb viszonyok között éltek”. Nem csoda, nemcsak azért, mert depressziós idők voltak azok Angliában évtizedeken át, hanem azért is, mert ezek a szülők koldusszegényen érkeztek oda — Obudáról.

A kétkedő olvasó az e rovatbeli lábnymoknak egy és más meglepő eseteiben észrevehette, hogy forrással szolgálunk, idézve okmányt, könyvet, vagy tanulmányt. Most is utalunk nyomtatott műre és megbízható tanura, azt illetőleg, hogy Lady Hamilton szülei magyarok voltak. Utánunk jövők érdeklődésétől és szorgalmától függ, hogy egyszer még közvetlen

bizonyíték is felmerül-e az angliai Great Neston községben, ahol Lówy Henrik és Mirjam megtelepedett és ahol lányuk, Amy, Emily, végül Emma, született. Ezt az egyetlen gyermeküket nagy szegénységük miatt és számára jobb jövőt remélve engedték el pesztonkának Londonba 1778-ban. Tanum a familia egy késői tagja, nemzetközi híró tudós; évtizedeken át bizalmas barátja Einsteinnek, Kreislernek, Toxanininak; az orvostudomány gyakorlásának és tanításának egy kiemelkedő európai személyisége. Fiatalkora óta külföldön élt, a magyarság nem tartotta nyilván s már csak ezért is helyet kaphat ebben a sorozatban. Tanuvallomására, amelyet washingtoni beszélgetésünkben adott, visszatérek.

Lady Hamilton és Lord Nelson középkori dalnak lantjára illő vig és bus történetéről máig is traccsolnak a nápolyi öböl esti hullámai. Csobogásuk felhallszik a dombra, a Hamilton Palace-ba, ahol 1798-ban Emma 1798 vendéggel ünnepelte Nelson 40. születésnapját, tűzijátékkal, felbokrétázott csónakokkal, férje által elrendelt 40 ágyulövessel. A hős ott áll a londoni Trafalgar Square-i emlékoszlop tetején, bizonyára Nápoly felé nézve. Az Old Residence termeiben éjfél tájt árnyak suhannak, pletykások susognak, másfél évszázaddal előbbi muzsikászó foszlányai mellett, amelyekbe — mint most már tudjuk — magyar hangzatok is vegyülnek ott a Vezuv alatt...

